



EEN PARTICIPATIEF GARANTIESYSTEEM HERSTELT CONTACT EN ONDERLING VERTROUWEN

Participatief Garantiesysteem alternatief voor certificering?

Met wettelijke certificering en keurmerk communiceert de biologische sector zijn meerwaarde. Met een Participatief Garantiesysteem (PGS) herstellen boeren en burgers zelf het onderlinge contact. Is certificering dan nog nodig?

TEKST NYNKE WIERSMA, FEMKE VAN LEMMEN EN EMMA DEKKERS | FOTO'S DICK BOSCHLOO

Vroeger ging een consument naar de markt en kocht daar direct van de boer wat nodig was. Zo ontstond er een vertrouwensband tussen boer en consument. De agrarische markt is enorm gegroeid, waardoor de verstandhouding tussen boer en consument is veranderd. Als klant ben je vandaag de dag afhankelijk van wat er op de verpakking staat. Labels als 'biologisch', 'organisch' of 'lokaal geproduceerd' zijn voor consumenten de enige richtlijnen naar duurzame producten in de supermarkt. Of deze keurmerken nu echt kloppen is voor de burger zelf moeilijk te achterhalen. Door de grote hoeveelheid aan duurzaamheidslabels daalt het vertrouwen in de biologische landbouw. Kan een Participatief Garantiesysteem (PGS) dat vertrouwen herstellen?

Participatief Garantiesysteem

Weg met al die labels en terug naar de oorspronkelijke manier van landbouw. Dat was de motivatie om te starten met een

Participatief Garantiesysteem. Een initiatief dat begin deze eeuw is ontstaan in Latijns-Amerika, waar simpelweg geen geld was voor die dure 'Westerse' certificering. De laatste jaren is dit PGS-initiatief ook in Europa opgepakt door pionierende boeren die op een relatief kleine schaal kwaliteit willen bieden en hun consumenten opnieuw willen leren kennen.

Door de vele duurzaamheidslabels daalt het vertrouwen in biologische landbouw.

PGS is een alternatief voor een certificeringssysteem voor de duurzame productiewijze van lokaal voedsel. Hierbij vindt er een controle plaats tussen producenten onderling. Dit systeem van certificeren is gebouwd op een fundament van vertrouwen, sociale netwerken en kennisuitwisseling. Consumenten en andere belanghebbenden worden ook meegenomen bij de onderlinge



Een PGS kan de vertrouwensband tussen boeren onderling of tussen boer en burger herstellen.

We zien het PGS als een tool, die verduurzaming stimuleert.

controles. De hoge kosten, het vele papierwerk en de bureaucratie om de huidige certificering heen, worden door middel van een PGS veelal vermeden. Wel besteden zowel boer als burger tijd aan de onderlinge gesprekken – soms best veel tijd.

Waarden

Een PGS bestaat in de kern uit een aantal belangrijke waarden. Zo staan transparantie en kennisuitwisseling voorop. Voor de bedrijven betekent transparantie het duidelijk communiceren van ontwikkelingen in het bedrijf naar de burgers. Zo weet de burgers waar ze bij betrokken zijn, en wat voor producten ze eten. Door de transparantie is het ook mogelijk om bedrijven onderling te controleren. Dit kan op verschillende manieren. Zo kunnen er bedrijfsbezoeken zijn met verschillende betrokkenen, waarbij wordt gekeken naar diverse opgestelde doelen. Verschillende producenten en/of burgers kunnen dan bij elkaar langsgaan, om elkaar te stimuleren en van elkaar te leren. Deze bedrijfsbezoeken worden gedocumenteerd en gepubliceerd, wat bijdraagt aan de transparantie. Er is kennisuitwisseling, boeren kunnen van elkaar leren, burgers kunnen van boeren leren en omgekeerd. Er zijn pgs-initiatieven waarbij een boer op bezoek komt die een vergelijkbaar bedrijf heeft, voor de diepgaandere discussies. Maar er zijn ook pgs-initiatieven waarbij boeren met een totaal ander bedrijf op bezoek gaan bij boeren, zodat ze nieuwe kennis kunnen uitwisselen. Ook in Nederland zijn er meerdere initiatieven, zoals Herenboeren en Natuurboerderij KipEigen, die PGS uitproberen. Twee verschillende organisaties die op hun eigen manier de kernwaarden van een PGS nastreven.

Herenboeren en Natuurboerderij KipEigen

Herenboeren is een beweging waarbij de burger lid wordt en daarbij zowel geld als tijd inlegt om een boer in dienst te nemen. Samen met de leden, oftewel mede-eigenaren, gaat de boer aan de slag om voedsel te verbouwen. Zo heeft de burger ook een actieve rol binnen de organisatie. Ondanks dat Herenboeren op dit moment nog geen PGS kent, wordt wel de dialoog opgezocht met burgers om kennis over de landbouw uit te wisselen. Marjon Wijdevén namens Herenboeren: "Als consumenten een keer op

een boerderij mee gaan lopen of helpen en in dialoog gaan met de boer, dan komt er steeds meer begrip voor de natuur en de manier van produceren. Die wisselwerking met elkaar is erg waardevol."

Een ander voorbeeld in de praktijk is Natuurboerderij KipEigen, een regeneratieve CSA die op dit moment in een PGS-pilotgroep zit. Het voornaamste doel van Natuurboerderij KipEigen is om op regeneratieve wijze een positieve impact te maken op het land dat ze in beheer hebben, met oog op natuur, klimaat en welzijn van mens en dier. De burger kan deelnemer worden aan de boerderij door middel van een eieraandeel. Hierbij levert de deelnemer een financiële bijdrage om een jaar lang een kip te houden, in ruil daarvoor krijgt de consument de eieren. Daarnaast is er ook een mogelijkheid om deel te nemen aan de groentepakketten of een haantje te adopteren. Eva Vos van Natuurboerderij KipEigen: "Een PGS is flexibel en kan makkelijk meebewegen met ontwikkelingen in de agrarische sector. Maar het heeft ook oog voor de ontwikkelingen op elke individuele boerderij zelf. In onze pilotgroep zien we PGS dan ook als een zich continu ontwikkelende tool, die steeds verdere verduurzaming stimuleert." In de voorbeelden staat de betrokkenheid van de burger centraal, waarbij elk initiatief daar een eigen invulling aangeeft. Dat is het mooie van een PGS, waarbij de vrije invulling zorgt voor een passende werkwijze voor elke organisatie. Onderlinge dialoog, kennisuitwisseling, financiële transacties: het past binnen een PGS. Het verschilt overigens tussen wie de dialogen plaatsvinden: boeren en boeren of boeren en burgers. PGS kan zo – ook met vastgelegde verslagen van de dialoog – een certificering aanvullen of vervangen.

Andere voorbeelden in Nederland zijn de onderlinge Collegiale Toetsingsgesprekken die bd-boeren voeren als verplichte aanvulling op hun Demeter-certificering. Ook csa-bedrijven zijn actief met PGS, waarbij de Voedselwerkplaats ondernemers en burgers ondersteunt in de onderlinge dialogen. ■ Zie ook Ekoland januari 2024 of lees meer op



Nynke Wiersma, Femke van Lemmen en Emma Dekkers studeren aan Wageningen University & Research

Wiersma, N., van Lemmen, F., & Dekkers, E. (2024). Participatief Garantiesysteem alternatief voor certificering? Een participatief garantiesysteem hertselt contact en onderling vertrouwen. *Ekoland*, (7/8), 18-19. <https://edepot.wur.nl/687312>

Deze publicatie is publiek beschikbaar gemaakt via de institutionele repository van Wageningen University & Research, met toestemming van Agrio Uitgeverij B.V.

Op deze publicatie zit een [CC BY-NC-ND licentie](#). Dit houdt het volgende in:

Je bent vrij om te:

- Delen — het materiaal te kopiëren, te verspreiden en door te geven via elk medium of bestandsformaat

Onder de volgende voorwaarden:

- Naamsvermelding — Je moet de maker van het werk vermelden en een link naar de licentie plaatsen. Je mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met je werk of je gebruik van het werk.
- Niet Commercieel — Je mag het werk niet gebruiken voor commerciële doeleinden.
- Geen Afgeleide Werken — Je mag het veranderde materiaal niet verspreiden als je het werk hebt geremixt, veranderd, of op het werk hebt voortgebouwd.
- Geen aanvullende restricties — Je mag geen juridische voorwaarden of technologische voorzieningen toepassen die anderen er juridisch in beperken om iets te doen wat de licentie toestaat.

NB: Je mag dit blad en de bovenstaande licentie niet verwijderen wanneer je de publicatie gebruikt of verspreidt.